

Sygn. akt I ACa 461/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Agnieszka Sołtyka (spr.)
Sędziowie:	SSA Mirosława Gołuńska SSA Wiesława Kaźmierska
Protokolant:	sekr.sądowy Magdalena Stachera

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2012 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa Handlowo-Uslugowego (...) spółka jawna w S.

przeciwko A. S. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 30 kwietnia 2012 r., sygn. akt I C 891/11

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Wiesława Kaźmierska Agnieszka Sołtyka Mirosława Gołuńska

Sygn. akt I ACa 461/12 **UZASADNIENIE**

Powód Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe (...) Spółka jawna z siedzibą w S. wniósł pozew przeciwko A. S. (1) domagając się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 135.091 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 7 sierpnia 2009 roku do dnia zapłaty oraz kwoty 7.800 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 1 lipca 2010 roku do dnia zapłaty. Powód wskazał, iż kwota ta jest mu należna wobec wydania przez Sąd Najwyższy w dniu 21 maja 2010 roku wyroku w sprawie o sygn. akt: II CSK 614/09, którym w całości oddalił Sąd ten powództwo Syndyka Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Sp. z o.o. w upadłości w S. przeciwko Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe (...) spółka jawna w S. o zapłatę i zasądził nadto od syndyka 19.450 zł kosztów postępowania. Strona powodowa wskazała, że podstawę prawną żądania stanowi art. 160 § 3 prawa upadłościowego i naprawczego.

W dniu 14 kwietnia 2011 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie wydał wyrok zaoczny, w którym uwzględnił w całości roszczenie powoda, zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.762 tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności.

Sprzeciw od wyroku zaocznego wniósł pozwany A. S. (1), zaskarżając go w całości i wnosząc uchylenie wyroku zaocznego w całości oraz o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu sprzeciwu od wyroku zaocznego pozwany wskazał, że bezzasadne jest twierdzenie powoda, że z uwagi na posiadaną przez syndyka wiedzę o toczącym się przed Sądem Najwyższym postępowaniu powinien on z urzędu sporządzić uzupełniającą listę wierzytelności, albowiem to wierzycielowi przysługuje prawo do zgłoszenia jego wierzytelności (nawet warunkowej) do masy upadłości. Według pozwanego należało przyjąć, że zgłoszenia takiego nie dokonuje ten, który nie chce uczestniczyć w postępowaniu, a tym samym w podziale funduszy masy upadłości również. Syndyk nie może bowiem poniekąd domyślać się, że wierzyciel chce uczestniczyć w podziale funduszy masy upadłości. W ocenie pozwanego egzekwując należne masie upadłości środki syndyk (...) sp. z o.o. wykonywał prawomocne orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - sygn. I ACa 282/09. Pozwany podkreślił również fakt, że powód doskonale orientował się w działaniach, jakie były podejmowane przez syndyka oraz Sąd Rejonowy w toku postępowania upadłościowego. Zarzucił też, że bierne zachowanie powoda w zakresie zgłoszenia wniosku o uznanie wierzytelności oraz wniosku o zabezpieczenie powództwa, nie może uzasadniać dochodzenia roszczenia od osoby fizycznej pełniącej niegdyś funkcję organu postępowania upadłościowego.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 28 września 2004 roku w sprawie o sygn. akt XXII GU 262/04 Sąd Rejonowy w S. ogłosił upadłość (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. obejmującą likwidację jej majątku, wyznaczając syndyka masy upadłości w osobie A. S. (1).

A. S. (1) jako Syndyk Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. wniósł pozew o zasądzenie od Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) Spółki jawnej w S. kwoty 124.440 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 28 czerwca 2007 roku. W uzasadnieniu pozwu podał, iż dochodzona kwota stanowi równowartość koparko - ładowarki typu (...) przeniesionej na rzecz pozwanej na podstawie umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie zawartej między Spółką (...) " Przedsiębiorstwem Budowlanym, a pozwaną w dniu 30 czerwca 2004 roku, która to umowa jest bezskuteczna wobec masy upadłości. Powyższy pozew zainicjował postępowanie przed Sądem Okręgowym w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy w sprawie o sygn. akt VIII GC 209/08. Po rozpoznaniu powyższej sprawy wyrokiem z dnia 4 marca 2009 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy zasądził od ówczesnego pozwanego Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe (...) Spółka jawna z siedzibą w S. na rzecz ówczesnego powoda Syndyka Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. kwotę 124.440 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 2 sierpnia 2007 roku, a w pozostałej części powództwo oddalił, a nadto zasądził od ówczesnego pozwanego Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe (...) Spółka jawna z siedzibą w S. na rzecz ówczesnego powoda Syndyka Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. kwotę 9839 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

W dniu 3 kwietnia 2009 roku Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe (...) Spółka jawna w S. w związku z treścią art. 479 (19a) k.p.c. złożyła kwotę 169.969 złotych do depozytu u notariusza L. Z. w S. - dla zabezpieczenia roszczeń syndyka masy upadłości (...) Przedsiębiorstwa Budowlanego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w S. Wydział VIII Gospodarczy z dnia 4 marca 2009 roku (sygn. akt: VIII GC 209/08). W dniu 2 kwietnia 2009 roku kwota 169.969 złotych została przelana na rachunek notariusza L. Z..

W dniu 8 kwietnia 2009 roku Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowe (...) Spółka jawna w S. zaskarżyła apelacją wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 4 marca 2009 roku (sygn. akt VIII GC 209/08). Sąd Apelacyjny w Szczecinie po rozpoznaniu powyższej apelacji wyrokiem z dnia 18 czerwca 2009 roku (sygn. akt: I ACa 282/09) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie jedynie częściowo uwzględniając zarzut zawyżenia zasądzonej kwoty należności głównej o kwotę podatku VAT i w rezultacie zasądził na rzecz powoda kwotę 102.000 złotych wraz z odsetkami

ustawowym od dnia 2 sierpnia 2007 roku oraz orzekł o kosztach procesu dokonując rozliczenia kosztów na podstawie art. 100 k.p.c.

W związku z tym wyrokiem zasądzona kwota w wysokości 135.091 złotych, obejmująca należność główną i odsetki ustawowe za czas opóźnienia i zasądzone koszty procesu w dniu 6 sierpnia 2009 roku została przekazana przez Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) Spółkę jawną w S. A. S. (1) jako Syndykowi Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Sp. z o.o. w upadłości w S.. Nastąpiło to poprzez złożenie polecenia notariuszowi L. Z., u którego uprzednio zdeponowano kwotę zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego. O fakcie tym Syndyk Masy Upadłości poinformował Sędziego Komisarza w dniu 7 sierpnia 2009 roku.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie został zaskarżony przez Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowego (...) Spółkę jawną w S. skargą kasacyjną z dnia 3 września 2009 roku. Skarga ta zmierzała do całkowitej zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości. W dniu 9 września 2009 roku odpis powyższej skargi doręczono pełnomocnikowi Syndykowi Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S..

W dniu 21 września 2009 roku Sąd Rejonowy w S. zatwierdził uzupełniającą listę wierzytelności sporządzoną przez Syndyka i przekazaną Sędziemu Komisarzowi w dniu 3 sierpnia 2009 roku. Lista ta nie obejmowała jakiegokolwiek wierzytelności Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) spółki jawnej w S..

W sprawozdaniu skierowanym do Sędziego Komisarza w dniu 7 października 2009 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. nie poinformował sędziego komisarza o wniesieniu skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009 roku.

W dniu 29 października 2009 roku akta Sądu Okręgowego w Szczecinie o sygn. akt: VIII GC 209/08 wraz ze skargą kasacyjną zostały przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie przesłane Sądowi Najwyższemu.

W dniu 16 października 2009 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. przedłożył Sędziemu Komisarzowi kolejną uzupełniającą listę wierzytelności. Lista ta także nie obejmowała wierzytelności Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) Spółki jawnej w S..

W dniu 17 grudnia 2009 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. przedłożył Sędziemu Komisarzowi ostateczny plan podziału funduszków masy upadłości Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.. Kwota podlegająca temu podziałowi wynosiła 271.907,44 złote. Nie obejmowała ona żadnych kwot na rzecz Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) Spółki Jawnej w S..

W dniu 7 stycznia 2010 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. przedłożył Sędziemu Komisarzowi jeszcze jedną uzupełniającą listę wierzytelności obejmującą tylko zgłoszenie Biura Terenowego Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, która nie obejmowała zaś jakiegokolwiek wierzytelności Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) Spółki Jawnej w S..

W dniu 14 stycznia 2010 roku Sąd Rejonowy (...) w S. zatwierdził uzupełniającą listę wierzytelności złożoną przez syndyka w dniu 16 października 2009 roku. Postanowieniem z 2 marca 2010 roku Sąd Rejonowy (...) w S. zatwierdził ostateczny plan podziału funduszków masy upadłości złożony 17 grudnia 2009 roku.

Postanowieniem z dnia 22 marca 2010 roku w sprawie o sygn. akt II CSK 614/09 Sąd Najwyższy przyjął do rozpoznania skargę kasacyjną Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) spółka jawna w S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009 roku o sygn. akt: I ACa 282/09. Jednocześnie Sąd Najwyższy wyznaczył termin rozprawy na 21 maja 2010 roku.

W dniu 23 marca 2010 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. poinformował Sędziego Komisarza, że wykonany został ostateczny plan podziału funduszy masy upadłości, przedkładając kopie przelewów bankowych dokonanych na rzecz wierzycieli, a nadto złożył wniosek o stwierdzenie zakończenia postępowania upadłościowego (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. uzasadniając to faktem, iż syndyk wykonał ostateczny plan podziału kwot uzyskanych z likwidacji majątku, spełnione zostały zatem warunki określone art. 368 prawa upadłościowego i naprawczego.

Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2010 roku Sąd Rejonowy (...) w S. zatwierdził kolejną uzupełniającą listę wierzytelności złożoną przez syndyka z dnia 15 lutego 2010 roku, która nie obejmowała żadnej wierzytelności przysługującej Przedsiębiorstwu Handlowo - Usługowemu (...) spółka jawna w S..

Pismem z 21 kwietnia 2010 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. poinformował Sędziego Komisarza o tym, jacy wierzyciele z kategorii I zostali zaspokojeni i w jakiej wysokości. Zestawienie to nie obejmowało wierzytelności Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) spółka jawna w S..

W dniu 22 kwietnia 2010 roku Syndyk Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. złożył Sędziemu Komisarzowi pismo, w którym poinformował, że otrzymał postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2010 roku o sygn. akt: II CSK 614/09 o przyjęciu do rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej przez Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe (...) spółka jawna w S. wraz z zawiadomieniem o wyznaczeniu rozprawy na dzień 21 maja 2010 roku. Z uwagi na to oraz z uwagi na wykonanie ostatecznego planu podziału funduszy masy upadłości, syndyk wniósł o możliwie pilne rozpoznanie wniosku o stwierdzenie zakończenia postępowania upadłościowego.

W dniu 27 kwietnia 2010 roku Sąd Rejonowy (...) w S. zatwierdził złożoną przez syndyka uzupełniającą listę wierzytelności z dnia 15 maja 2006 roku oraz uzupełniającą listę wierzytelności z dnia 26 czerwca 2006 roku. Listy te nie obejmowały wierzytelności pozwanego.

W dniu 29 kwietnia 2010 roku wyznaczono posiedzenie niejawne Sądu Rejonowego (...) w S. w sprawie XII GUp 16/09 w przedmiocie rozważenia możliwości stwierdzenia zakończenia postępowania upadłościowego. Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2010 postępowanie upadłościowe dotyczące (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. zostało zakończone wskutek wykonania ostatecznego planu podziału.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu skargi kasacyjnej wywiezionej przez Przedsiębiorstwa Handlowo - Usługowego (...) spółka jawna w S. w dniu 21 maja 2010 roku wydał wyrok (sygn. akt: II CSK 614/09), w którym uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009 roku (sygn. akt I ACa 282/09) i zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 4 marca 2009 roku (sygn. akt VIII GC 209/08) w ten sposób, że oddalił powództwo oraz zasądził od powoda Syndyka Masy Upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości w S. na rzecz Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowego (...) spółka jawna w S. kwotę 19.450 złotych tytułem kosztów procesu.

Przedsiębiorstwo Handlowo - Usługowego (...) spółka jawna w S. powołując się na art. 160 ust 3 prawa upadłościowego i naprawczego w piśmie z dnia 21 maja 2010 roku wezwał pozwanego A. S. (1) do zapłaty w terminie 1 miesiąca kwoty 135.091 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 7 sierpnia 2009 roku i kwoty 19.450 złotych. Wezwanie wysłano też Sędziemu Komisarzowi A. S. (2) z podaniem sygnatury akt upadłościowych XII GUp 16/09 oraz pełnomocnikowi syndyka A. S. (1) - radcy prawnemu M. F..

Czyniąc powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał powództwo za bezzasadne. Sąd I instancji wskazał, iż sporna pomiędzy stronami była jedynie okoliczność dotycząca zawiadomienia sędziego komisarza w postępowaniu

upadłościowym przez pozwanego jako syndyka masy upadłości o wniesieniu skargi kasacyjnej przez powoda, którą to okoliczność uznał za niemającą zasadniczego znaczenia dla sprawy. Spór pomiędzy stronami dotyczył w istocie oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego, a strona powodowa jako podstawę prawną żądania pozwu wskazała art. 160 § 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż odpowiedzialność syndyka masy upadłości oparta na tym przepisie jest odpowiedzialnością za czyn niedozwolony. Przesłankami tej odpowiedzialności opierającej się na zasadzie winy są więc: szkoda, zawinione nienależyte wykonanie obowiązków wynikających z przepisów prawa upadłościowego albo wymaganych celem tego postępowania przez syndyka masy upadłości oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą a nienależytym wykonaniem obowiązków przez syndyka.

Uznał Sąd, że w niniejszej sprawie zasadniczy spór dotyczył tego, czy pozwany pełniąc funkcję syndyka naruszył ciężące na nim obowiązki i w związku z tym wyrządził szkodę stronie powodowej, co należało rozważyć pod kątem obowiązków ciężących na tym podmiocie.

Sąd Okręgowy wskazał, iż prawa i obowiązki syndyka masy upadłości określa ustawa z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze. Analiza powyższych przepisów doprowadziła do wniosku, że zachowanie pozwanego jako Syndyka Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. w toku postępowania upadłościowego było zgodne z obowiązującymi przepisami oraz celem tego postępowania.

Uznał Sąd, że po pierwsze, pozwany jako syndyk masy upadłości nie miał podstawy do wstrzymania podziału funduszków masy upadłości do czasu rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18. 06.2009 roku. Wbrew twierdzeniom powoda - fakt, że od tego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie została wniesiona skarga kasacyjna nie nakładał na pozwanego jako syndyka masy upadłości obowiązku wstrzymania powyższej procedury, albowiem wyrok ten był prawomocny i jego wykonanie nie zostało wstrzymane w trybie art. 388 k.p.c. Z tego względu Syndyk Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. mógł zakładać, że świadczenie uiszczone przez stronę powodową na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009r. jest należne masie upadłości i tym samym wchodzi w skład funduszków masy podlegających podziałowi. Zauważył Sąd meriti, że żaden przepis nie uprawniał pozwanego do wstrzymania procedury likwidacji funduszków masy do czasu rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej celem umożliwienia powodowi złożenia wniosku o wyłączeniu spełnionego przez niego świadczenia z masy upadłości - tym bardziej, że inicjatywa w tym zakresie należała do strony powodowej, która powinna złożyć wniosek o wyłączenia danego przedmiotu lub prawa majątkowego z masy upadłości, czego nie uczyniła.

Po drugie, za bezzasadny uznał Sąd zarzut naruszenia przez pozwanego jego obowiązków w zakresie sporządzenia listy wierzytelności. Stwierdził, że strona pozwana trafnie wskazała, że nie ciążył na niej obowiązek umieszczenia z urzędu na liście wierzytelności - wierzytelności powoda o zwrot świadczenia uiszczonego przez niego na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009 roku. Wskazał Sąd, że z przepisu art. 244 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2009 roku wynikało wprawdzie, że to syndyk sporządza listę wierzytelności, jednak z przepisów art. 236 ust. 1 i 4 powyższej ustawy wyprowadzić należało wniosek, że syndyk co do zasady nie czyni tego z urzędu, lecz na wniosek wierzyciela. Z przepisów tych wynikało bowiem, że to na wierzycielu spoczywa obowiązek zgłoszenia wierzytelności podlegających zaspokojeniu z masy upadłości, przy czym dotyczyło to zarówno wierzycieli osobistych upadłego, jak i innych wierzycieli, których należności podlegają zaspokojeniu z masy upadłości. Wyjątki wprowadzały w tej mierze przepisy art. 236 ust. 2 i 3 oraz art. 237 i 238 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2009 roku, zgodnie z którymi obowiązek zgłaszania wierzytelności nie stosowało się do wierzycieli, których wierzytelność była zabezpieczona hipoteką zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym, hipoteką morską lub przez inny wpis w księdze wieczystej lub w rejestrze okrętowym, a także do pracowników upadłego oraz tych wierzycieli, którym przysługuje należność z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, jeżeli w dokumentach upadłego znajdują się tytuły egzekucyjne lub inne bezsporne dokumenty, z których wynika obowiązek ich zapłaty, a także do tych wierzycieli, których

wierzytelność została stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądowym lub ostateczną decyzją administracyjną wydanymi po ogłoszeniu upadłości, jak również do roszczeń Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Wierzytelności te powinny być umieszczane na liście z urzędu. A contrario uznał zatem Sąd, że wszystkie inne wierzytelności podlegały umieszczeniu przez syndyka na liście wierzytelności, stanowiącej następnie podstawę do sporządzenia planu podziału funduszy masy upadłości, wyłącznie na wniosek danego wierzyciela.

Z tego względu brak było podstaw, w ocenie sądu meriti, do umieszczenia z urzędu zarówno na liście wierzytelności, jak i w planie podziału funduszy masy upadłości wierzytelności powoda o zwrot nienależnego świadczenia uiszczonego na rzecz Syndyka. Wprawdzie w tym zakresie powód nie miał przymiotu wierzyciela osobistego upadłego, jednak z art. 236 ust. 4 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym przed dniem 2 maja 2009 roku wyprowadzić należało wniosek, że obowiązek zgłoszenia wierzytelności spoczywał także na innych wierzycielach, których należności podlegają zaspokojeniu z masy upadłości. Przyjął Sąd, że wierzytelność z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia masy upadłości stanowi tego rodzaju należność, albowiem została ona wprost wymieniona w art. 342 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze jako wierzytelność podlegająca zaspokojeniu w pierwszej kolejności z masy upadłości.

Oznaczało to w konsekwencji, że to powód powinien dokonać zgłoszenia tego rodzaju wierzytelności, zaś pozwany jako Syndyk Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nie miał obowiązku, a także prawa, aby taką wierzytelność uwzględnić z urzędu na liście wierzytelności i w planie podziału funduszy masy upadłości.

Do wniosku tego doprowadziła okoliczność, że świadczenie uiszczone przez stronę powodową na podstawie wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009 roku stało się nienależne dopiero w następstwie wydania wyroku Sądu Najwyższego uwzględniającego skargę kasacyjną strony powodowej. Wyrok Sądu Najwyższego wydany został natomiast już po wykonaniu ostatecznego planu podziału funduszy masy upadłości i tym samym wierzytelność powoda nie mogła zostać w tym planie uwzględniona.

Sąd I instancji wziął pod uwagę, że istniała możliwość umieszczenia zarówno na liście wierzytelności, jak i w planie podziału funduszy masy upadłości wierzytelności powoda o zwrot nienależnego świadczenia uiszczonego na rzecz Syndyka Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przed rozpoznaniem skargi kasacyjnej, jednak tylko jako wierzytelności warunkowej pod warunkiem zawieszającym. W takim przypadku w planie podziału funduszy masy wskazuje się sumę wydzieloną na zaspokojenie wierzytelności, której zapłata zależy od warunku zawieszającego, i sumę tę wydaje się wierzycielowi, jeżeli udowodni, że warunek się ziścił; w przeciwnym razie sumę tę składa się do depozytu sądowego. Jednakże uznał Sąd, że syndyk nie dokonuje takich czynności z urzędu, lecz na skutek zgłoszenia przez wierzyciela. W niniejszej sprawie było bezsporne, że takiego zgłoszenia powód nie dokonał.

Konkludując uznał Sąd I instancji, że pozwanemu jako Syndykowi Masy Upadłości (...) " Przedsiębiorstwa Budowlanego Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nie można przypisać czynu niedozwolonego rozumianego jako nienależyte wykonywanie obowiązków, a tym samym nie została spełniona podstawowa przesłanka odpowiedzialności pozwanego przewidzianej w art. 160 § 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe i naprawcze. Kierując się powyższymi przesłankami Sąd Okręgowy na podstawie art. 347 k.p.c. uchylił w całości zaskarżony wyrok zaoczny i oddalił powództwo, co uzasadniało znalazło wyraz w rozstrzygnięciach zawartych w punktach I i II sentencji. O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację złożyła powódka wnosząc o jego zmianę przez zasądzenie od pozwanej dochodzonych kwot ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie go Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Skarżąca wydanemu wyrokowi zarzuciła:

-naruszenie art. 160 § 3 w związku z art. 70 prawa upadłościowego i naprawczego poprzez nieuwzględnienie, iż pozwany uniemożliwił powodowi wyłączenie mienia powoda z masy upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane spółka z o.o.

-naruszenie art. 160 § 3 w zw. z: art. 244, 236 ust. 1 i 4, 342 ust. 1 pkt 1), 356 ust. 2 prawa upadłościowego i naprawczego poprzez nie uwzględnienie, iż pozwany sporządził listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym (...) Przedsiębiorstwo Budowlane spółka z o.o. bez umieszczenia w niej wierzytelności powoda,

-naruszenie art. 160 § 3 w zw. z: art. 343 ust. 1, 356 ust. 2 poprzez nieuwzględnienie, iż pozwany doprowadził do likwidacji sumy funduszy masy upadłości (...) Przedsiębiorstwo Budowlane spółka z o.o. bez uczestnictwa powoda w podziale tej sumy.

Na podstawie art. 380 k.p.c. powódka wniosła także o rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 15 czerwca 2011 roku wydanego w niniejszej sprawie o przywróceniu terminu pozwanemu do złożenia sprzeciwu od wyroku zaocznego z dnia 14 kwietnia 2011 roku. Powódka zaskarżyła to postanowienie w całości, wnosząc o jego uchylenie i odrzucenie (ewentualnie o oddalenie) wniosku pozwanego o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu od wyroku zaocznego z 14 kwietnia 2011 roku, zarzucając naruszenie prawa procesowego - art. 168 § 1 k.p.c. 169 k.p.c. oraz 171 k.p.c.

W uzasadnieniu skarżąca podniosła, iż twierdzenia pozwanego w zakresie, w jakim wskazywał on na fakt, iż w dniu wytoczenia powództwa i doręczenia mu odpisu pozwu nie zamieszkiwał pod podanym w pozwie adresem cechują się niekonsekwencją w związku z czym nie mogą stanowić podstawy do przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu. W ocenie skarżącej pozwany nie wykazał, kiedy otrzymał informację o toczącym się wobec niemu postępowaniu, podjął też jej zdaniem szereg czynności mających na celu upozorowanie faktu niezamieszkiwania pod podanym w pozwie adresem. W konsekwencji postanowienie o przywróceniu pozwanemu terminu do wniesienia sprzeciwu było w tych okolicznościach nieprawidłowe, a wniosek pozwanego powinien zostać odrzucony, ewentualnie oddalony.

W dalszej części apelacji powódka wskazała, iż pozwany wiedząc o złożeniu skargi kasacyjnej winien był wstrzymać wykonywanie podziału, jak też uwzględnić z urzędu na liście wierzytelności kwotę uzyskaną tytułem bezpodstawnego wzbogacenia od skarżącej po wydaniu uchylonego później wyroku Sądu Apelacyjnego. Apelująca zarzuciła, iż jej wierzytelność stanowiła wierzytelność masy upadłości, a nie zobowiązań osobistych upadłego, co w konsekwencji uznać należało za podstawę uiszczenia jej przez syndyka na liście wierzytelności z urzędu, choćby jako wierzytelności warunkowej. Podkreśliła, że syndyk zaniechał poinformowania sędziego komisarza o toczącym się postępowaniu na skutek złożenia skargi kasacyjnej, co także jest elementem jego odpowiedzialności za powstałą szkodę. Skarżąca podkreśliła, że nie miała możliwości złożenia wniosku o zabezpieczenie wierzytelności, ani wstrzymania wykonalności orzeczenia Sądu II instancji ze względu na to, iż nie ziściły się wobec niej przesłanki umożliwiające pozytywne rozpatrzenie takich wniosków. Nie zachodziły też, zdaniem skarżącej, przesłanki do możliwości zaskarżenia przez nią planu podziału, jak również nie mogła wnieść o umieszczenie jej wierzytelności na liście, jako że syndyk powinien był działać w tym zakresie z urzędu.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna i jako tak podlegała oddaleniu.

Roszczenie o charakterze odszkodowawczym powódki przeciwko syndykowi o zasądzenie na jej rzecz sumy, stanowiącej kwotę o jaką w wyniku nienależnej wpłaty masa majątkowa upadłego bezpodstawnie się wzbogaciła, opiera się na treści art. 160 ust 3 prawa upadłościowego i naprawczego, zgodnie z którym syndyk, nadzorca sądowy i zarządca odpowiadają za szkodę wyrządzoną na skutek nienależytego wykonywania obowiązków. Powódka wskazuje, iż w okresie, w jakim toczyła się sprawa na skutek złożonej przez nią skargi kasacyjnej syndyk miał obowiązek podjęcia

szeregu czynności umożliwiających włączenie wskazanej wierzytelności do ostatecznego rozliczenia likwidacji spółki, na której rzecz syndyk działał. Zaniechanie tych działań, zdaniem powódki i niemożność zaspokojenia powstałej po orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r. wierzytelności stanowić miała jego zawinione działanie i co za tym idzie podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej syndyka.

Zauważyć należy, że argumentacja strony powodowej przedstawiona w apelacji stanowi w znacznej mierze powielenie jej twierdzeń przedstawianych w toku postępowania przed Sądem I instancji. W tym kontekście Sąd Apelacyjny uznał za prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu I instancji, wynikające z dokumentacji akt sprawy, w głównej mierze z akt postępowania upadłościowego, których żadna ze stron kwestionowała. Podzielił też co do zasady rozważania prawne sądu meriti.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do wniosku apelacji odnoszącego się do rozpoznania postanowienia Sądu I instancji przywracającego pozwanemu termin do złożenia przez niego sprzeciwu od wyroku zaocznego, Sąd Apelacyjny uznał iż postanowienie to jest prawidłowe. Wskazać należy, iż podstawą do przywrócenia terminu do dokonania określonej czynności, zgodnie z treścią art. 169 § 2 k.p.c. jest uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających wnioski. W przypadku niniejszej sprawy rozstrzyganą na tym tle kwestią było miejsce odbioru korespondencji przez pozwanego w stosunku do adresu wskazanego w pozwie, a co za tym prawidłowość doręczeń dokonywanych pod adresem na ul. (...). Pozwany w piśmie z dnia 3 czerwca 2011 r., do którego dołączony był sprzeciw przedstawił bardzo szeroko okoliczności wskazujące na to, iż lokal na którego adres wpływały pisma Sądu I instancji jest wynajmowany osobom trzecim, ponadto pozwany od lat zamieszkuje pod innym adresem, gdzie odbiera wszelką korespondencję, co także potwierdził odpowiednią dokumentacją. W tych okolicznościach Sąd I instancji w sposób prawidłowy uznał, iż pozwany wykazał w stopniu wystarczającym fakt, iż w wyniku braku doręczenia mu pism z postępowania o sygn. I C 1230/10 o toczącej się sprawie nie wiedział, nie miał też możliwości podjęcia obrony, gdyż adres wskazany w pozwie nie zapewniał prawidłowego doręczenia pisma osobie uprawnionej, tym bardziej, że przedsądowe wezwanie do zapłaty wysłano na inny adres (k.141-142). W określonym stanie sprawy Sąd I instancji nie był zobligowany do skrupulatnego badania przyczyn, dla których pozwany nie zamieszkiwał już pod tym adresem, celu w jakim podjął działania celem wymeldowania się stamtąd oraz innych działań, jakie pozwany mógłby podjąć celem zapoznania się wcześniej z przesłaną na ten adres korespondencją, które to argumenty stanowią część twierdzeń apelacji. Dla oceny prawidłowości doręczeń, badanych pod kątem możliwości podjęcia przez jedną ze stron procesu obrony swoich praw, niezbędne jest bowiem dokonanie oceny jedynie w zakresie, w jakim strona faktycznie nie miała możliwości odbioru pisma pod wskazanym adresem, która to okoliczność wynikała z okoliczności przez nią niezawinionych. W tym kontekście uznać należało, iż okoliczności odbioru przez pozwanego pism pod innym adresem niż wskazany w pozwie oraz faktycznej jego niewiedzy o toczącym się postępowaniu oraz wydaniu wyroku zaocznego zostały przez pozwanego we wniosku o przywrócenie terminu uprawdopodobnione w stopniu wystarczającym, by uznać zasadność złożenia sprzeciwu po terminie. Nie można też twierdzić, iż obiektywny fakt prowadzenia centrum swoich życiowych spraw pod adresem innym, niż podany w pozwie oraz brak odbioru pod adresem przy ul. (...) przesyłek sądowych stanowił okoliczności zawinione przez pozwanego, gdyż to na powodzie ciążył obowiązek wykazania, iż adres przez niego wskazywany w pozwie nie tylko zgadza się z adresem zameldowania, ale też jest faktycznym miejscem odbioru korespondencji przez pozwanego.

W tym kontekście Sąd Apelacyjny zwrócił także uwagę na to, iż znaczna część działań pozwanego próbującego uporządkować sprawy związane z nieaktualnym adresem, w tym wymeldowaniem z ul. (...), dokonana została już w trakcie toczącego się postępowania. Okoliczność ta nie potwierdza, wbrew twierdzeniom skarżącej pozorności takich działań. Proces wymeldowania z ul. (...) musiał zostać podjęty jeszcze przed wysłaniem do pozwanego pierwszego pisma procesowego, nielogicznym jest też twierdzenie, że w dniu 14 kwietnia 2010 r. pozwany wiedząc o toczącym się postępowaniu miałby dążyć do szybkiej i pozornej zmiany adresu, narażając się na konieczność złożenia wniosku o przywrócenie terminu do dokonania czynności, zamiast faktycznie czynności tej dokonać.

W takim stanie rzeczy oceniając jako prawidłowe postanowienie Sądu Okręgowego przywracające termin do wniesienia sprzeciwu, zapewniające skuteczną możliwość podjęcia obrony w procesie przez pozwanego, zarzuty powódki w tym zakresie należało uznać za bezzasadne.

Dodać też i podkreślić należy, że uznaje Sąd Apelacyjny, że w niniejszej sprawie w istocie nie było podstaw procesowych do wydania wyroku zaocznego, albowiem nie doręczono pozwanemu w sposób prawidłowy odpisu pozwu i wezwania na rozprawę w dniu 14 kwietnia 2011r na adres jego faktycznego zamieszkiwania, ewentualnie miejsca pracy, zaś doręczenie zastępcze korespondencji z koperty k.150 nie zostało dokonane prawidłowo. Brak było podstaw do uznania przez Sąd I instancji tej korespondencji za doręczoną, czego zresztą w sposób formalny nie stwierdzono. Podobnie rzecz się ma z doręczeniem wyroku zaocznego i pouczenia o sprzeciwie (k159). Wskazać należy, że art. 136 k.p.c. może mieć zastosowanie, gdy pierwsze doręczenie w sprawie było prawidłowe. W tej sytuacji można nawet uznać, że termin do wniesienia sprzeciwu nie rozpoczął biegu.

Odnosząc się do zarzutów merytorycznych apelacji wskazać należy, iż głównym przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest ocena dokonywanych przez syndyka działań w zakresie, w jakim wiedząc o złożonej przez powódkę skardze kasacyjnej, kontynuował procedurę ustalania list wierzycieli upadłej spółki, a w konsekwencji przeprowadził podział masy upadłości pomiędzy uwzględnionych na nich wierzycieli. Podstawą ustalenia ewentualnego obowiązku odszkodowawczego syndyka w trybie art. 160 ust. 3 prawa upadłościowego i naprawczego jest przy tym dokładne określenie zakresu jego obowiązków w stosunku do należności pieniężnej, stanowiącej podstawę roszczenia powódki, zwłaszcza ustalenie, czy nie wykonując czynności, na które wskazuje skarżąca w apelacji syndyk nie dopełnił, w sposób zawoniony swoich obowiązków.

Zgodnie z treścią art. 156 ust 1 p.u.i n. syndyka powołuje się w razie ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku upadłego, co miało miejsce w tej sprawie. Syndyk jest tym organem w postępowaniu upadłościowym, który obejmuje z mocy prawa majątek upadłego, zarządza tym majątkiem i przeprowadza jego likwidację. Skutkiem ogłoszenia upadłości likwidacyjnej jest utrata przez upadłego prawa zarządu oraz możliwości korzystania i rozporządzania mieniem stanowiącym masę upadłości, połączona z jednoczesnym przejęciem tych uprawnień przez syndyka. Syndyk pełni więc funkcję zastępcy pośredniego w stosunku do upadłego przedsiębiorcy, dokonując czynności związanych z masą majątkową pozostają po upadłości w swoim imieniu, jednak na rzecz upadłego.

Do głównych obowiązków syndyka w zakresie sprawowanego zarządu masą majątkową upadłego należą, zgodnie z treścią art. 173 p.u.i n. niezwłoczne objęcie majątku upadłego, zarządzanie nim, zabezpieczanie go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabraniem go przez osoby postronne oraz postępowanie zmierzające do jego likwidacji. Na syndyku spoczywają także określone obowiązki informacyjne związane z prowadzoną upadłością. Ma on obowiązek podjęcia niezbędnych czynności celem ujawnienia postanowienia o ogłoszeniu upadłości w księgach wieczystych oraz innych księgach i rejestrach, do których wpisany jest majątek upadłego. Syndyk ma również obowiązek zawiadomienia o upadłości tych wierzycieli upadłego, których adresy są znane na podstawie ksiąg upadłego. Ponadto, ma obowiązek zawiadomienia o ogłoszeniu upadłości komornika ogólnej właściwości upadłego, placówki pocztowej oraz banki i instytucje, z którymi upadły zawarł umowę o udostępnienie skrytki sejmowej, albo w których złożył pieniądze lub inne przedmioty. Syndyk wzywa także przedsiębiorstwa przewozowe, przedsiębiorstwa spedycyjne i domy składowe, w których znajdują się lub mogą znajdować się towary należące do upadłego lub przesyłki do niego adresowane, aby przekazały syndykowi przesyłki lub towary oraz aby nie wykonywały poleceń kierowanych do nich przez upadłego. W zakres jego obowiązków wchodzi także działania wynikające z ustawy o rachunkowości, składanie sprawozdań i gromadzenie dokumentacji niezbędnej do przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego.

Zgodnie z treścią art. 179 prawa upadłościowego syndyk jest obowiązany wszystkie powyższe działania podejmować z należytą starannością, w sposób umożliwiający optymalne wykorzystanie majątku upadłego w celu zaspokojenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu, w szczególności przez minimalizację kosztów postępowania.

W kontekście przedmiotowej sprawy należy ocenić obowiązki syndyka w zakresie sporządzania listy wierzytelności i działania, które zdaniem powódki powinien był podjąć z urzędu po powzięciu informacji o złożeniu skargi kasacyjnej

przez powódkę. Rozważania w tym zakresie wymagają ustalenia podstawowych elementów stanu faktycznego, które w ostatecznej ocenie działań i zaniechań syndyka mają zasadnicze znaczenie dla jego odpowiedzialności.

Wskazać należy, o czym zdaje się skarżąca zapominać, iż w spornym okresie od sierpnia 2009 r. do kwietnia 2010 r. kiedy to prowadzone było postępowanie mające na celu ostateczne zatwierdzenie listy wierzycieli upadłego, a także wykonanie planu podziału nie istniał żaden prawomocny wyrok sankcjonujący twierdzenie powódki, że kwota 130.091 zł roszczenia głównego wpłacona po zakończonym postępowaniu w Sądzie II instancji stanowi bezpodstawne wzbogacenie syndyka, a ściślej masy upadłości. Podstawą roszczenia były tylko twierdzenia powódki niepoparte żadnymi dowodami, którym to argumentom przeciwstawione były - prawomocne orzeczenie Sądu II instancji zasądzające na rzecz syndyka masy upadłości wskazaną kwotę oraz fakt, iż żądana kwota została już przez powódkę wpłacona w wyniku dyspozycji z rachunku depozytu notariusza.

Wskazać trzeba, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia przysługujący od prawomocnych orzeczeń sądowych. Wniesienie skargi kasacyjnej nie wpływa na prawomocność, a także na wykonalność orzeczenia. Co istotne badanie skargi kasacyjnej odbywa się dwustopniowo, gdyż w pierwszej kolejności Sąd Najwyższy decyduje, czy skarga zawiera wszystkie niezbędne elementy formalne, ale także podstawy merytoryczne uzasadniające jej rozpoznanie. Jeżeli bowiem zagadnienie będące podstawą skargi nie spełnia kryteriów z art. 398⁹ k.p.c. Sąd Najwyższy nie bada skargi merytorycznie i odmawia jej przyjęcia. Wobec powyższego sam fakt wniesienia skargi kasacyjnej nie powoduje żadnych skutków odnoszących się do oceny zasadności kwestionowanego roszczenia. Dopóki też skarga nie zostanie przyjęta do rozpoznania, nie zachodzą w ocenie Sądu Apelacyjnego żadne przesłanki, by skutecznie kwestionować zasadność, a przede wszystkim skuteczność i wykonalność prawomocnego wyroku. Także przyjęcie sprawy do rozpoznania przez Sąd Najwyższy nie decyduje o jej zasadności, pozwala już jednak, w kontekście przedmiotowej sprawy na powzięcie wątpliwości co do pewności prawa, szczególnie konsekwencji wydanego orzeczenia. W niniejszej sprawie o fakcie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienie z 22 marca 2010 r.), które to postanowienie mogłoby dopiero stanowić podstawę rozważań co do zasadności twierdzeń powódki, syndyk powziął informację dopiero w kwietniu 2010 r., kiedy to zatwierdzona została ostateczna lista wierzycieli i zaspokojeni zostali wierzyciele kategorii I i II.

W tych okolicznościach Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że do momentu wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy powódce nie przysługiwała żadna faktyczna, wymagalna wierzycielność wobec masy upadłości, którą pozwany musiałby wziąć pod uwagę z urzędu. Nie można też twierdzić, że syndyk posiadając informacje o złożeniu skargi kasacyjnej, która niejako powielala podnoszone przez powódkę argumenty przed Sądem I i II instancji miał utożsamiać wpłacone przez powódkę dobrowolnie świadczenie, z bezpodstawnym wzbogaceniem, skoro wpłata nastąpiła w zgodzie z prawomocnym orzeczeniem Sądu II instancji. W istocie argumentacja powódki sprowadza się do założenia, że syndyk powinien dokonać oceny wpłaconej kwoty jako nienależnego świadczenia przez pryzmat przyszłego orzeczenia Sądu Najwyższego, dokonując przy tym licznych działań na rzecz powódki z urzędu, przy jej całkowitej bezczynności. Same twierdzenia powódki ujęte w skardze kasacyjnej i wynikający z nich wnioski o bezzasadności dokonanej na rzecz pozwanego wpłaty nie stanowią jeszcze „wierzycielności” z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jeżeli wziąć pod uwagę obowiązujące, aż do wydania przez Sąd Najwyższy wyroku zmieniającego, domniemanie skuteczności obowiązywania wyroku Sądu II instancji.

W tym zakresie wskazać należy na kolejne ustalenie faktyczne istotne dla poczynienia rozważań prawnych, a mianowicie brak jakiegokolwiek aktywności powódki celem faktycznego wyegzekwowania wpłaconej przez siebie wcześniej kwoty jako nienależnej. Nie można twierdzić, iż zawiadomienie syndyka o złożeniu skargi kasacyjnej stanowić miało samodzielną podstawę podejmowania przez niego działań celem uznania tej należności za nienależną, w szczególności w aktach postępowania upadłościowego brak jest jakiegokolwiek wezwania o zwrot bezpodstawnie wpłaconego świadczenia. Nie można także podzielić argumentacji skarżącej, iż nie mogła ona na etapie składania skargi kasacyjnej wnosić o zabezpieczenie roszczenia przez zajęcie tej wierzycielności, czy o wstrzymanie wykonalności orzeczenia Sądu II instancji. Wbrew twierdzeniom powódki przesłanki do wstrzymania wykonania zaskarżonego orzeczenia w sensie obiektywnym istniały, gdyż powództwo przeciwko któremu działała skarżąca zostało wytoczone

przez syndyka masy upadłości, podmiotu, którego statutowym celem działania jest ostateczne i sprawne zakończenie procedur upadłościowych, zaspokojenie wierzycieli przez podział masy majątkowej upadłego. Już na etapie składania skargi kasacyjnej powódka mogła i powinna przypuszczać, iż syndyk dysponując prawomocnym wyrokiem zasadzającym na jego rzecz świadczenie przystąpi do zakończenia swoich czynności, na co wskazywała też treść dokumentów zawartych w aktach sprawy upadłościowej, które to akta dostępne są dla wszystkich zainteresowanych. Lista wierzytelności, na której nie znalazła się powódka została uzupełniona jeszcze zanim akta spornej sprawy znalazły się w Sądzie Najwyższym, nie należy więc podzielić poglądu strony, że nie miała ona żadnych podstaw do domagania się wstrzymania wykonania wykonalności wyroku Sądu II instancji, gdyż powstały one dopiero później. Treść art. 388 k.p.c. zawierającego podstawy orzekania o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego orzeczenia nakłada obowiązek rozstrzygnięcia tej kwestii przez Sąd II instancji, nie ma jednak podstaw by twierdzić, że takiego wniosku nie można złożyć później, co skutkowałoby zwrotem przez Sąd Najwyższy akt do sądu niżej instancji celem rozpoznania takiego zagadnienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższy wniosek można było skutecznie złożyć, zabezpieczając tym samym przyszłe roszczenia powódki, jednocześnie wpływając na dalszy tryb postępowania upadłościowego. Jednak działanie to powinno być podjęte przez stronę powodową, w żadnym wypadku nie przez przeciwnika procesowego strony – syndyka. Bierność strony powodowej w tym zakresie nie stanowi potwierdzenia jej twierdzeń o tym, iż syndyk powinien był działać w zakresie uznania ich roszczeń za wierzytelność, z urzędu. Świadczy jedynie o tym, iż powódka nie wykazała staranności w dbałości o własne interesy, a jej obecne argumenty o bardzo szerokim zakresie działań, jakie winien był wobec niej podjąć pozwany z własnej inicjatywy oceniane są jedynie z punktu widzenia ostatecznego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego i spóźnionej reakcji na zakończenie procesu likwidacji majątku upadłego.

Wskazać też należy, iż tak szerokiego spektrum argumentacji i przekroju poglądów co do obowiązków syndyka powódka nie prezentowała w czasie, gdy faktycznie takie działania były potrzebne, a mianowicie w okresie, gdy miała jeszcze możliwość realizacji swoich roszczeń na gruncie działań likwidacyjnych. Dziwi więc fakt, iż jeżeli już wtedy powódka twierdziła, iż nie posiada uprawnień do formalnego zaskarżania orzeczeń sędziego komisarza, składania wniosków o uwzględnienie jej roszczeń na liście wierzytelności, czy chociażby zaskarżenia ostatecznego planu podziału wskazując, iż wszystkie te zadania winien była za nią wykonywać syndyk z urzędu, w oparciu o założenie, że orzeczenie Sądu II instancji może ulec zmianie w bliżej nieokreślonej przyszłości, to nie podjęła jakichkolwiek działań przymuszających syndyka do takich działań, wnioskując o ich podjęcie. Ponadto strona powodowa, jeżeli w rzeczywistości była przekonana o zasadności swoich roszczeń i bezczynności syndyka mogła skierować swoje roszczenia bezpośrednio do sędziego komisarza, który jako organ nadzorczy nad syndykiem, kontroluje wykonywane przez niego działania, ma też uprawnienie do wszczęcia odpowiednich działań, w tym mobilizujących syndyka do postępowania zgodnie z wymogami prawa.

W aktach postępowania upadłościowego nie znajduje się żaden dokument, na podstawie którego można twierdzić, że powódka wykazywała chociażby minimalne zainteresowanie brakiem działań syndyka, na które to wskazywała w pozwie. Choć w aktach tych znajdują się pisma, także te o nieformalnym charakterze zawierające wnioski licznych podmiotów niemających statusu wierzycieli w postępowaniu upadłościowym zwracających się o udzielenie informacji co do przyczyn nieuwzględnienia ich na liście, spóźnionych wniosków o wciągnięcie ich roszczeń na listę, to jednak brak jest jakiegokolwiek pisma o podobnym charakterze ze strony powódki. W konsekwencji nie jest zasadnym twierdzenie, iż powódka nie miała żadnych możliwości do podjęcia działań celem egzekucji swoich roszczeń czy też jedynie ich zasygnalizowania jako przyszłych i warunkowych, pomimo, iż roszczeń tych przez cały okres trwania postępowania upadłościowego na etapie rozpoznawania skargi kasacyjnej nie zgłosiła. Obecna argumentacja strony o swojej bezczynności uzasadnionej oczekiwaniem na działania syndyka z urzędu jawi się jako podniesiona na potrzeby niniejszej sprawy i nie znajduje uzasadnienia w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy.

Na tle powyższych ustaleń faktycznych Sąd Apelacyjny stwierdził, iż zasadnym było oddalenie pozwu przez Sąd I instancji z argumentacją, iż syndyk nie był obowiązany do podejmowania działań, na które wskazuje powódka, z urzędu. W szczególności podzielić należy twierdzenia Sądu I instancji, iż syndykowi nie przysługiwały żadne instrumenty prawne pozwalające na wstrzymanie podziału majątku upadłego do czasu rozpoznania skargi kasacyjnej

przez Sąd Najwyższy. Jak już wskazano wyżej, gdy do syndyka dotarła informacja o przyjęciu skargi przez Sąd Najwyższy, która dopiero mogła uzasadniać powstanie wątpliwości co do prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu II instancji, gdyż sam fakt złożenia skargi kasacyjnej takiego skutku nie musiał powodować, zostały już w wyniku podziału zaspokojone wierzytelności I i II kategorii. Ponadto, jak wynika z akt sprawy upadłościowej na tym etapie zaawansowania procedury upadłościowej Sąd nie przyjmował już zgłoszeń nowych wierzycieli. Nadużyciem byłoby w tym zakresie kreowanie odpowiedzialności osobistej syndyka za brak wstrzymania działań dążących do zaspokojenia licznych wierzycieli upadłego tylko i wyłącznie przez wzgląd na możliwość odmiennego, niż prawomocny wyrok, rozstrzygnięcia spornego roszczenia przez Sąd Najwyższy, zwłaszcza, że nie został złożony przez powódkę żaden wniosek, czy też pismo postulujące takie postępowanie. Nie można więc podzielić poglądu skarżącej, iż działania syndyka uniemożliwiły powódce wyłączenie z masy upadłości żądanej kwoty. W ocenie Sądu Apelacyjnego syndyk działał w granicach prawa realizując postulat prawidłowości i szybkości postępowania upadłościowego, którego celem jest zaspokojenie znanych wierzycieli upadłego czy masy. Nie jest też zasadne obciążanie pozwanego odpowiedzialnością za zakończenie postępowania przed rozpoznaniem skargi kasacyjnej, gdyż zachowując się w sprawie w sposób bierny, nie podejmując nawet żadnych prób wstrzymania postępowania upadłościowego strona powodowa sama się pozbawiła takiej możliwości.

Na odrębne omówienie zasługuje zagadnienie obowiązku uwzględnienia przez syndyka wierzytelności powódki na liście wierzytelności z urzędu. W tym zakresie zgodzić należy się częściowo z powódką, że Sąd I instancji w sposób nieprawidłowy zakwalifikował roszczenia skarżącej jako przykład wierzytelności, które nie podlegają wpisowi z urzędu, a jedynie na wniosek w rozumieniu art. 236 ust. 2 prawa upadłościowego. Wierzytelności podlegające zaspokojeniu w postępowaniu upadłościowym dzielą się na dwie grupy, które można określić jako:

1. wierzytelności upadłościowe, tzn. wierzytelności majątkowe powstałe w stosunku do

upadłego przed ogłoszeniem upadłości;

2. wierzytelności w stosunku do masy, czyli wierzytelności majątkowe powstałe w zasadzie po ogłoszeniu upadłości, a wynikające z reguły z czynności syndyka lub zarządcy masy upadłości, w tym z czynności dokonywanych przez upadłego, jeżeli w postępowaniu z możliwością zawarcia układu powierzono mu sprawowanie zarządu masą; do wierzytelności w stosunku do masy upadłości zaliczyć należy także te, które wynikają ze stosunków obligacyjnych zawiązanych jeszcze przed ogłoszeniem upadłości, w które to stosunki po ogłoszeniu upadłości "wstąpił" syndyk (lub zarządca masy), np. należność z tytułu czynszu najmu za okres po ogłoszeniu upadłości.

Zaproponowane wyżej określenia mają charakter konwencyonalny i nie są terminami ustawowymi. Należy też podkreślić, że określenie "wierzytelność w stosunku do masy upadłości" jest tylko skrótem myślowym, bowiem masa upadłości nie jest podmiotem prawa, nie może być więc dłużnikiem.

Wbrew twierdzeniom Sądu I instancji zgłoszeniu w postępowaniu upadłościowym nie podlegają wierzytelności w stosunku do masy upadłości (tak m.in. M. Allerhand, Prawo upadłościowe, s. 298; I. Dukiel, Zgłoszenie..., s. 34; W. Głodowski, Pozycja prawna..., s. 59; S. Gurgul, s. 762; K. Piasecki, s. 229; P. Zimmerman, s. 350). Nie podlegają one ustaleniu w trybie postępowania upadłościowego, tzn. nie są umieszczane na liście wierzytelności, nawet gdyby miały być zaspokojone w ramach planu podziału funduszów masy (art. 343 ust. 1; w tym celu powinny być one natomiast umieszczone w planie podziału funduszów masy). Chodzi bowiem o wierzytelności wynikające w zasadzie z czynności syndyka, których istnienie i wysokość powinna być mu znana. Jeżeli jednak istnienie lub wysokość wierzytelności okaże się między stronami sporna, to zgodnie z dominującym poglądem jej dochodzenie odbywa się w trybie odpowiedniego powództwa wytoczonego przeciwko albo przez masę upadłości (syndyka). Wierzytelność w stosunku do masy (także jeżeli została stwierdzona orzeczeniem właściwego organu) jest zaspokajana w trybie art. 343.

Z okoliczności sprawy wynika, iż samo roszczenie będące przedmiotem postępowania z powództwa syndyka przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo - Usługowemu (...) Spółce jawnej z siedzibą w S. w sprawie VIII GC 209/08 stanowiło roszczenie związane z upadłością, jednak postulowanego przez stronę powodową obowiązku zwrotu zapłaconej kwoty 130.091 zł z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie można już zakwalifikować jako wierzytelności upadłościowej

powstałej przed ogłoszeniem upadłości. Pomimo przyjętej jednak przez skarżącą interpretacji, która uznając, iż wskazane roszczenie miało charakter wierzytelności w stosunku do masy upadłości i musi być zaspokojona w odrębnym trybie, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw by interpretacja ta uznać za właściwą.

W szczególności wskazać należy, iż roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia miało swoje źródło w nienależnej zapłacie na rzecz pozwanego kwoty 130.091 zł po wydaniu prawomocnego wyroku Sądu II instancji jeszcze w trakcie trwania postępowania upadłościowego. Jednak fakt nienależności tego świadczenia został pośrednio stwierdzony dopiero w wyniku wydania wyroku przez Sąd Najwyższy w dniu 21 maja 2010 r., tj. w czasie, kiedy już postępowanie upadłościowe zostało zakończone. Skutki powyższego sprowadzają się do stwierdzenia, iż mimo, że wierzytelność powstała już po stwierdzeniu upadłości, to jednak, jak to wspomniano wyżej, do czasu zmiany orzeczenia Sądu II instancji przez Sąd Najwyższy, który to wyrok dopiero potwierdził bezzasadność powództwa o zapłatę wytoczonego przez syndyka brak było podstawy do uwzględnienia żądanej w niniejszej sprawie kwoty przez syndyka. W szczególności późniejsze stwierdzenie przez Sąd Najwyższy o bezzasadności powództwa syndyka nie może skutkować wsteczną odpowiedzialnością syndyka, który nie miał obowiązku przewidywania takiego rozstrzygnięcia i w związku z tym niezwłocznego uwzględnienia ewentualnej i przyszłej wierzytelności w toku zaspokajania wierzycieli upadłego i wierzycieli masy.

Niezasadnym byłoby też obciążanie syndyka odpowiedzialnością w trybie art. 160 § 3 prawa upadłościowego za brak uwzględnienia wskazanej wierzytelności jako warunkowej, uzależnionej od orzeczenia wydanego przez Sąd Najwyższy. Strona powodowa nakłada w tym zakresie na syndyka zbyt daleko idące obowiązki co do działania z urzędu, podczas gdy traktowanie wskazanych roszczeń powódki jako wierzytelności w okresie przełomu 2009/2010 byłoby co najmniej wątpliwe. Tak daleko idąca interpretacja roszczenia o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia, która by uzasadniała uznanie wierzytelności jako warunkowej, opierałaby się w zasadzie jedynie na treści skargi kasacyjnej, powielającej twierdzenia powódki z postępowania pierwszo i drugo instancyjnego. W skardze tej natomiast powódka ostatecznie dążyła przecież do oddalenia skierowanego przeciwko niej powództwa syndyka o zapłatę jako przedawnionego. Trudno więc uznać, iż sam fakt złożenia skargi kasacyjnej od orzeczenia Sądu II instancji w sytuacji, gdy roszczenie to zostało już zaspokojone tworzyłby podstawę do samowolnej, opierającej się jedynie na ocenie syndyka interpretacji, iż wpłata stanowi roszczenie nienależne. Wskazać w tym zakresie ponownie należy, iż jakakolwiek aktywność strony powodowej odnośnie wskazanego roszczenia w znacznym stopniu zmieniłaby ocenę postępowania syndyka w okresie ustalania wierzycieli upadłego, gdyż w taki zakres zasadnym byłoby twierdzenie, iż powinien był podjąć działania niezbędne co do roszczeń powódki, na czas stanu niepewności, w celu zabezpieczenia jej interesów. Nie sposób jednak obarczać syndyka działającego na rzecz upadłego, a nie tylko jego wierzycieli tak daleko idącą odpowiedzialnością, która opiera się także na liście dopuszczalnych prawnie działań, które powinien był samodzielnie podjąć, pomimo braku aktywności ze strony głównej zainteresowanej.

W konsekwencji więc wskazać należy, iż wbrew twierdzeniom skarżącej nie można zarzucić syndykowi naruszenia jego obowiązków wynikających z ustawy prawo upadłościowe i naprawcze w zakresie sprawowanego zarządu masą majątkową upadłego, w tym także ustalania i rozliczania wierzytelności należnych kontrahentom upadłego, a także wierzycielom masy upadłości. Nie znajduje więc podstaw odpowiedzialność syndyka z art. 160 ust. 3 prawa upadłościowego, także z uwagi na brak zawinienia syndyka w zaniechaniu podejmowania przez niego czynności, które zdaniem powódki powinien był podjąć z urzędu, w sytuacji, gdy podstawy faktyczne takich działań były co najmniej wątpliwe, a ich zasadność nie może być oceniana pod kątem zapadłego później rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

Zasygnalizować końcowo należy jeszcze problem, że powódka spełniła świadczenie, które w jej przekonaniu było przedawnione. Spełniając je nie zastrzegła w przelewie, że domagać się będzie jego zwrotu w przypadku uwzględnienia przez Sąd Najwyższy wniesionej przez nią skargi kasacyjnej i spełnia je jedynie w celu uchronienia się od przyszłej egzekucji i związanych z nią kosztów.

Dodać też trzeba, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010r samoistnie nie kreował obowiązku zwrotu przez masę upadłości, którą reprezentował syndyk kwoty dochodzonej w niniejszym sporze. Wyrokiem tym bowiem Sąd Najwyższy jedynie uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i zmienił wyrok Sądu Okręgowego wydany w sprawie

VIII GC 209/08 w dniu 4 marca 2009r w ten sposób, że oddalił powództwo o zapłatę i rozstrzygnął o kosztach postępowania. Sąd Najwyższy, stanął na stanowisku, że żądanie dochodzone w sporze wytoczonym przez syndyka było przedawnione, dzieląc w tym zakresie argumenty wnoszącego skargę kasacyjną, które podnosił ten także w toku całego postępowania w tej sprawie.

W związku z tym uznać należy, że spełniając dobrowolnie świadczenie zasądzone prawomocnym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2009r poprzez polecenie w dniu 6.08.2008r notariuszowi, u którego złożono do depozytu zasądzoną przez Sąd I instancji kwotę, przelania na konto syndyka masy upadłości (...) kwoty wynikającej z orzeczenia Sądu Apelacyjnego, i to jeszcze przed sporządzeniem i wniesieniem skargi kasacyjnej, powód spełniał w jego ocenie roszczenie przedawnione. Spełniając je, co bezsporne, nie zastrzegł w przyszłości domagania się jego zwrotu, jako świadczenia nienależnego. Nigdy też w czasie, gdy trwało jeszcze postępowanie upadłościowe (...) powód nie kierował do masy upadłości żądania zwrotu tego nienależnie spełnionego świadczenia. Bez żądania zwrotu takie roszczenie nie stawało się wymagalne, nie było zatem podstaw do umieszczenia go na liście wierzytelności nawet z urzędu, albowiem syndyk nie miał podstaw aby stwierdzić, że powód w przyszłości dochodzić będzie zapłaconych przedawnionych kwot.

Wskazać też trzeba, że roszczenie przedawnione nie wygasa, lecz jedynie zamienia się w roszczenie niezupełne, któremu odpowiada tzw. zobowiązanie naturalne. Roszczenie to nie korzysta wprawdzie z pełnej ochrony państwa, ale nadal uznawane jest za prawnie istniejące. Znajduje to przede wszystkim wyraz w tym, że dłużnik, który po upływie terminu przedawnienia spełnił świadczenie, nie może następnie żądać jego zwrotu, chociażby nie był świadomy upływu terminu przedawnienia i związanych z tym skutków prawnych. Spełnił on bowiem należne w świetle prawa zobowiązanie.

Uznaje zatem Sąd Apelacyjny, że nie można zarzucić syndykowi naruszenia cytowanych w apelacji art.70,244,236,242, 343 i 356 prawa upadłościowego i naprawczego i na tej podstawie skutecznie wywodzić roszczenia odszkodowawczego przewidzianego w art. 160 § 3 p.u.i n.

Wobec powyższego apelację jako bezzasadną należało oddalić o czym, na zasadzie art. 385 k.p.c., orzeczono jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach postępowania za drugą instancję orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 99 k.p.c., oraz § 12 ust 2 pkt 2) w związku § 6 pkt 6) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1348) stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu i zasądzając od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.700 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W. Kaźmierska A. Sołtyka M.Gołuńska